

Југословенска научна јавност обогоћена је изванредном студијом у области међународног права објављивањем докторске дисертације Feleke Gedle-Giorgisa, одбрањене на Правном факултету у Београду, деценију раније, децембра 1972. године. Студија дотиче у првом реду оне међународноправне проблеме који су у уској вези са граничним проблемима у Африци, али по ширини обухваћених питања она превазилази свој наслов (делови о сукцесији држава; правилу *uti possidetis*; о законитој и незаконитој употреби силе и стицању територије; о Организацији афричког јединства и мирном решавању спорова и др.).

Међународне границе су од животног интереса за све државе, а посебно за оне које су тек недавно извојевале независност. Највећи део афричког континента био је у прошлости подељен између европских колонијалних сила, које су самовољно повлачиле границе и одлучивале ко ће владати којим подручјем. Већина територијалних уговора из тог периода наметнута је афричким народима и противна њиховој вољи, а често одређене границе трасиране су искључиво под утицајем колонијалних сила и у њиховом интересу. Неке од ових граница настале су као резултат одлука Берлинског конгреса 1884-1885. године. Већина граница, по мишљењу писца студије, повучена је без обзира на људски фактор, или физичку географију. Писац студије, Африканац и Етиопљанин пореклом, са страшћу научног истраживача и ентузијазмом да и писаном речи доприноси прогресивном кретању афричког континента (бојазност и стрепња да се Африка и даље дели, уместо да се уједињује, став против „мини“ држава и др.) пружа југословенској научној јавности дело које по својој вредности из области међународног права заслужује највише оцене, што је свакако похвала и признање за сам Правни факултет у Београду, чији је бриљантан студент био писац књиге. Овој оцени служи као потврда добра методологија, изврсна теоријска објашњења као шира подлога за питања која се истражују, лако изражавање, способност писца да се „шета“ у многим областима међународног права и улажење у врло суптилна питања, промишљени и документовани закључци.

Књига садржи шест делова: 1. Међународне границе уопште; 2. Гранични спорови; 3. Неки гранични проблеми Африке; 4. Савремени развој међународних граница у Африци; 5. Предмет спора у појединим граничним случајевима и 6. Закључак. Књига је пропраћена предговором проф. др С. Аврамов, а садржи и преглед разноврсне документације и изворне грабе и богату библиографију (претежно на енглеском језику, укључујући и југословенску литературу).

Стварни и највреднији проблем студије почиње са III делом у којем су анализирана традиционална афричка схватања граница, потпуно непозната нашој јавности. Следећи IV део посвећен је деланости Организације афричког јединства у односу на граничне спорове, посебно о „контроверзној“ резолуцији ОАЈ од 1964. године о границама („све државе чланице свечано изјављују да се обавезују да ће по добијању независности поштовати границе које постоје“ (резолуција није прихваћена од Марока и Сомалије). Када је реч о скупу независних афричких држава у Адис Абеби 1963. године, писац се позива на речи Квума Нкрумаха о граничним проблемима, као аргументу за политичко јединство у континенталним размерама или наводи речи Модибе Кеите, председника Малија: „Ми морамо прихватити Африку онаквом каква је и морамо се одрећи територијалних захтева, . . .“ (стр. 169). У завршном делу писац даје синтезу целокупног истраживачког рада упућујући на правац у решавању граничних спорова, конкретно у афричким условима. Кроз читању студију провлачи се настојање да се спорови решавају „у домаћим афричким

оквирима", у границама „добросуседских односа", за „чување солидарности међу афричким народима", имајући у виду увек основна начела Повеље Уједињених нација. Свестрани познавалац историје Африке, писац се претежно ослања на литературу на енглеском језику, што се осећа и у начину излагања, али увек са напором да му закључци буду сопствени.

Овај посебан приступ, чврсто везан за традицију и заједничке интересе афричких народа, писац студије претпоставља суђењу од стране Међународног суда у Хагу, вероватно подстакнут негативном одлуком Суда од 1966. године у случају Намибије, коју је афричка јавност са великим негодовањем примила, а тизала се захтева Етиопије и Либерије у заступању интереса Намибије. За Африканца, по мишљењу Ф. Г.—Гиоргиса „ово светско тело није више поуздан форум за било какво саветовање (стр. 215). Не улазећи овде ближе у суштину Саветодавног мишљења датог од стране Суда 1966. године, с обзиром да то и писац није чинио, напомињем само да се у овом случају изразило велико неслагање између *правде* како је схватају Африканци и *права* како га је схватио и применио Суд. Такође додајем, да је нова одлука Суда од јуна 1971. године проблем вратила у позитивне токове, а наиме, стално присуство Јужне Африке у Намибији оквалификовано је као незаконито и да је Јужна Африка обавезна да одмах укине своју управу у Намибији и престане са окупацијом те територије.

Заокупљен интересима Африке као континента и своје земљи Етиопије, писац у прелиминарним напоменама подвлачи да је овај рад његов допринос будућим генерацијама Африканаца, којима и он припада, а „који искрено сматрају да су они посебно задужени да ослободе Африку од многих проблема који леже пред њом". (стр. 17). Будући догађаји који су следили (сукоб Етиопија—Сомалија) и који су и сада на дневном реду у Африци, посведочују и дају за право писцу о потреби сталног превазилажења тешкоћа у вези са буђењем и политичким и економским осамостаљивањем народа и држава афричког континента.

Препоручујући широј јавности ову књигу, слободан сам да приметим и то да је студија Feleke Gedle-Giorgisa, достигла највишу научну и стручну вредност између свих радова и докторских теза које су страни држављани, иначе такође вредни помена, постигли у послератном периоду на Правном факултету у Београду. Ово задовољство је утолико веће, што је Feleke Gedle-Giorgis, иначе породичним нитима везан за Југославију, велики прегалац у развијању сарадње и пријатељства између народа Југославије и Етиопије.

Штампање ове тезе помогли су: Универзитет у Београду, Савезни завод за међународну научну, просветну-културну и техничку сарадњу и Републички завод за међународну научну, просветну, културну и техничку сарадњу СР Србије.

др Стеван Борђевић

Др Андрија Гамс: О СВОЈИНИ, Београд, сопствено изд. 1982. стр. 62.

Ако се за један институт може рећи да у правној науци, било нашој, било иностраној, није довољно обрађен, онда то, свакако није својина. Али оно што се за сваку својину може слободно рећи то је: ни старије ни актуелније теме. Када се све то доведе у везу са именом професора Гамса, онда су побуде аутора приказа, сасвим јасне.

Наиме, недавно је изашла из штампе књига професора Гамса „О својини". Иако се, већ на први поглед, може закључити да је реч о мањој студији, њено приказивање има пуно оправдање. Познаваоци ра-